

YPATINGA ŠIAULIŲ MIESTO GIMNAZIJA

Judita Stankutė

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazija – viena seniausių Lietuvos gimnazijų, pradėjusi veikti 1825 m. Svisločiuje (dab. Baltarusija), 1851 m. perkelta į Šiaulius. Su šios gimnazijos direktoriumi Rimu Budraičiu kalbasi žurnalo redakcinės kolegijos narė Judita Stankutė.

Rimas Budraitis – Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos direktorius. Pradėjo dirbti 1984 m. direktoriaus pavaduotoju. Yra šiaulietis, fizikas. Studijavo Šiauliuose. 1979 m. baigė tuometinį Šiaulių pedagoginį institutą. 2004 m. baigė Šiaulių universiteto Kvalifikacijos instituto švietimo vadybos magistrantūrą.

Nors specialybė – fizika, laiko save humanitaru. Yra neabejingas menui, gamtai, mano, kad viską lemia vertybės, požiūris į žmones ir pasaulį.

Tradicškai pirmas mano klausimas yra apie Jūsų vadovaujamą mokyklą, jos istoriją, išskirtinumą.

Mes, šios gimnazijos bendruomenės nariai, didžiuojamės, kad dirbame, mokomės būtent šioje mokykloje. Ji ypatinga savo istorija, auklėtiniais, mokytojais. Siekiame, kad ir mūsų veikla taptų gražia gimnazijos istorija, kuria didžiuotųsi ateities kartos. Gimnazija įkurta 1851 m. Joje mokėsi keturi Vasario 16-osios akto signatarai, P. Višinskis, S. Šalkauskis, trys broliai Biržiškos, trys broliai Vileišiai ir kt. garsūs Lietuvos žmonės. Turtinga gimnazijos, kartu ir Šiaulių miesto, praeitis kaupiama gimnazijos muziejuje, įkurtame 1970 m. mokytojo Jono Krivicko.

Jūs vadovaujate gimnazijai, kuri yra viename iš didžiausių Lietuvos miestų. Papasakokite, kuo ypatinga tokios švietimo įstaigos vadyba?

Šiauliai – mažėjantis, tačiau šiandien ketvirtas pagal dydį Lietuvos miestas. Mums sunku lygintis su Vilniumi ir Kaunu mokslo, kultūros srityje, tačiau mes didžiujamės, kad turime universitetą, turime studijuojančio jaunimo, kuris labai svarbus mūsų miestui. Todėl ir vadyba, mūsų darbas gimnazijoje nukreiptas į tai, kaip išauginti laisvą ir atsakingą žmogų. Kaip sukurti besimokančią, bendradarbiaujančią mūsų gimnazijos bendruomenę. Kaip parengti jauną žmogų gyvenimui, ne tik egzaminams. To siekiame pasitelkdami komandinį, projektinį darbą, skatindami asmeninę darbuotojų atsakomybę. Žinoma, aktualus nuolatinis darbuotojų mokymasis – mokomojo dalyko, jo metodikos, pedagogikos, psichologijos ir kt. svarbių pedagogui kompetencijų ugdymas. Jaunimas auga ir keičiasi sparčiai – ir ne tik IT srityje. Mokytojas negali net trumpam sustoti. Pedagogui būtina nuolatinė kaita, kūryba – to reikalauja gyvenimas, mokiniai ir jų tėvai.

Problemų turime irgi pakankamai. Tačiau mokomės jas spręsti ir sprendžiame.

Koks Jūsų požiūris į švietimo kaitą, vykstančius pokyčius, švietimo problemas?

Suprantu, kad švietimo kaita ir reformos būtinos. Nuo švietimo priklauso valstybės ateitis – ypač tokios kaip Lietuva. Mes neturime gamtinių išteklių, net turistams nesame labai įdomūs. Mūsų vienintelis turtas – žmonės ir jų išsilavinimas, kultūra. Turime susikoncentruoti į intelektualinių produktų kūrimą.

Kol kas matau atvirkščią procesą – žmogus nėra vertinamas, o švietimas, mokslas, kultūra tikrai ne pirmoje vietoje. Žinoma, tai labai sudėtinga, kai gyvename šalyje, kur kas penktas žmogus skursta. Baugina rodikliai, kuriais pirmaujame Europoje. Ir vis dėlto neturime kito pasirinkimo, kaip tik švietimas, kultūra ir mokslas. Kaip tik – auginti laisvą ir atsakingą, kritiškai mąstantį žmogų. To proceso rezultatas pasidaro matomas gerokai vėliau. Pažvelgęs į tris Nepriklausomybės dešimtmečius iš švietimo pozicijų, pirmąjį įvardyčiau kaip laisvės ir kūrybos, antrąjį – kaip vykdymo (įvairiausių nurodymų, instrukcijų). Trečiajam dar nerandu pavadinimo, bet jo pradžią kartais norisi pavadinti pasityčiojimu. Beveik niekam nebereikalinga mokyklų vadovų, mokytojų nuomonė. Švietimas tapo politizuotas. Nebežinome, ko galime tikėtis. Nebeliko klausimų ir problemų įvardijimo. Nebeliko diskusijų, susilpnėjo visuomeninės organizacijos arba jos tapo savo interesų siekimo vieta. Nors iš kitos pusės – tebekuriamos strategijos, planai. Tačiau toks įspūdis, kad jie su mumis nesusiję, ne mums. Rašomi tik tam, kad taip reikia. Anksčiau pasirašytą strateginį ar kitą planą laikėme kasdien po ranka. Dabar jie tapo tik nurodymų ir apribojimų mums produktu, kur svarbiausia forma, o ne turinys, technologijos, o ne konkretus rezultatas. Nebesvarbios vertybės, pedagogika, žmonių santykiai. Mokyklose jaučiamės izoliuoti su savo vertybėmis, kultūra, tikslais. Mus supanti aplinka mūsų nepalaiko. Nebėra ir šalies švietimo politikos griežtos linijos ir tikslų, kurių siektume visi kartu – mokykla, šeima, visuomenė, valdžia, politikai.

Todėl, mokydami mokinius bendražmogiškų dalykų, jaučiamės vieni. Išėję už mokyklos ribų mūsų mokiniai mato kitokį gyvenimą ir kitas vertybes. Po to stebimasi, kad žmonės viena kalba, o kita daro.

Ir vis dėlto mes didžiuojamės, kad turime galimybę mokykloje auginti ateities žmogų, kuris kurs geresnę Lietuvą (jeigu neemigruos...).

Lietuvoje vis dar vyksta mokyklų tinklo optimizavimo procesas. Kokia Jūsų nuomonė apie tai?

Mokyklos tinklo optimizavimas neišvengiamas, bet labai skaudus procesas. Aš tai vadinu tiesiog mokyklų uždarymu. Neturiu pasiūlymų, kaip tai daryti. Bet kurios mokyklos uždarymas – skaudus įvykis miestui ar kitai vietai. Vykstant šiam procesui, visuomet bus nukentėjusiuji. Todėl susitarti dėl švietimo įstaigos uždarymo yra neįmanoma. Tada belieka nuspręsti politikams, žinoma, maksimaliai derinant su švietimo, mokyklos bendruomene. Tačiau procesas dažnai virsta tik imitacija ir politikų tarpusavio kova.

Man skaudžiausia yra tai, kad mokyklų kova už būvį, konkurencija sunaikino bendradarbiavimą, susitarimą tarp miesto mokyklų. Todėl bendradarbiavimas, draugystė galima tik tarp skirtingų miestų mokyklų. Tarpusavio konkurencija, politikų panaudojimas savo problemoms spręsti tiek mokyklų vadovus, tiek bendruomenės atstūmė vienus nuo kitų. Todėl pralaimėjome visi. Kartais apima jausmas, kad esame UAB. Sukis, kaip išmanai. Bankrutuosi – tavo problema.

Nemažai mokyklų, ypač Lietuvos provincijoje, skundžiasi mažėjančiu mokinių skaičiumi. Atrodo, kad demografiniai pokyčiai nėra aktualūs jūsų gimnazijai. O gal manote kitaip?

Ir mūsų gimnazijai aktualūs demografiniai pokyčiai. Dėl jų miesto valdžia priverstina mažina ir mūsų gimnazijos mokinių skaičių. Mes tam prieštaraujame. Galėjome mokinių skaičiaus nemažinti, nes kol kas jų stygiaus nejautėme. Manau, kad reikėjo leisti natūraliai mokykloms mažėti ir tik tada spręsti, ką daryti toliau. O provincijoje uždaryta mokykla – tai sunaikintas paskutinis kultūros židinys.

Neretai tenka išgirsti nuomonių, kad vadinamosiose „prestižinėse“ mokyklose švietimo kokybė yra gera tarsi savaime. Tačiau juk taip nėra. Lemia įvairūs veiksniai. O kaip manote jūs?

Tikrai nemanau, kad Šiauliuose yra „prestižinių“ mokyklų ir kad jose ugdymo kokybė gera tarsi savaime. Kiekviena iš aštuonių Šiaulių gimnazijų yra savaip stipri ir turi savų problemų. Tai lemia įvairūs veiksniai. Kas yra gera mokykla, kas yra ugdymo kokybė – iki šiol nėra tinkamai apibrėžta. Nemanau, kad sparčiai mažėjančiuose Šiauliuose reikalinga viena prestižinė gimnazija, kai vyksta mokyklų uždarymo procesas.

Dėl ugdymo kokybės kiekviena mokykla deda daug pastangų. Jau vien dėl konkurencijos. Tik norėtusi, kad nebūtų lipama per kitų galvas.

Pastaraisiais metais savivaldybės aktyviai svarsto, kaip sumažinti mokyklų skaičių. Štai Panevėžio savivaldybė neseniai pareiškė, kad Panevėžio ateitis – mažiau mokyklų. Tačiau žvelgiant tarptautiniu mastu ne viena šalis galvoja priešingai – didsnis mokyklų skaičius siejamas ne tik su geresne ugdymo kokybe, bet ir su šalies ateitimi apskritai. Kokie būtų jūsų pamąstymai?

Nepavydžiu politikams, valdininkams, kurie priima sprendimus uždaryti vieną ar kitą mokyklą. Manau, kad reikia stengtis išsaugoti bet kurią mokyklą. Juk sumažėjus mokinių, laisvose patalpose tiek pati mokykla, tiek miesto valdžia gali įkurti daug gerų dalykų: edukacines erdves, poilsio, kultūros, įvairios veiklos centrus. Reikėtų mažinti ir mokinių skaičių klasėje. Žinoma, tai lemia pinigai. O jie visagaliai. Manau, galėtume pasimokyti iš Suomijos ir kitų šalių. Bet Lietuvoje mokymasis iš kitų nėra populiarus. Ne laukinė konkurencija, o realus įvairių institucijų ir struktūrų bendradarbiavimas lemia geresnę ugdymo kokybę ir šalies ateitį. Kur mes galime apie tai diskutuoti? Net pedagoginės spaudos („Mokykla“, „Dialogas“) beveik nebeliko.

Ko palinkėtumėt mūsų žurnalo skaitytojams?

Šio solidaus žurnalo skaitytojams ir leidėjams linkiu ir toliau kurti mokslą, auginti žurnalo ir universiteto prestižą, sudaryti galimybę mokslininkams, studentams, kitai pedagoginei bendruomenei skelbti savo darbus, tyrimus, išsakyti nuomones, bendradarbiauti. Tai labai svarbus Jūsų įsipareigojimas mokslui ir universitetui.

Linkiu Jums sėkmės ir gerų Naujųjų metų.

Kalbėjosi Judita Stankutė